Suunnittelija Elina Ryymin

25.11.2020

STM121:00/2020
VN/21338/2020

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
Eduskunta

Asia HE 188/2020 vp laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN LAUSUNTO

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä pykäläehdotusta perusteluineen koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta (HE 188/2020 vp).

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää seuraavaa:

Hallituksen esityksen yksityiskohtaisista perusteluista puuttuu tieto siitä, että Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö tarvitsisi tiedon oppijanumerosta jokaiselta opiskelijalta. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on tuonut esiin, että ilman jokaiselta opiskelijalta saatua oppijanumerotietoa voi muodostua riski potilasasiakirjojen virheellisyydestä tai vaillinaisuudesta.

Potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 12 §:n (653/2000) 1 momentin mukaan terveydenhuollon ammattihenkilön tulee merkitä potilasasiakirjoihin potilaan hoidon järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan turvaamiseksi tarpeelliset tiedot. Potilasasiakirjojen laatimisesta sekä niiden ja muun hoitoon liittyvän materiaalin säilyttämisestä sosiaali- ja terveysministeriön antaman asetuksen (99/2001) 7 §:n 1 ja 2 momenttien mukaan potilasasiakirjoihin tulee merkitä potilaan hyvän hoidon järjestämisen, suunnittelun, toteuttamisen ja seurannan turvaamiseksi tarpeelliset sekä laajuudeltaan riittävät tiedot. Potilasasiakirjoihin tehtävien merkintöjen tulee olla virheettömiä. Sosiaali- ja terveysministeriön potilasasiakirjoista antaman asetuksen (298/2009) 3 §:n 1 momentin mukaan potilasasiakirjat tulee laatia ja säilyttää sellaisia välineitä ja menetelmiä käyttäen, että asiakirjoihin sisältyvien tietojen eheys ja käytettävyys voidaan turvata tietojen säilytysaikana. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaiseman oppaan ” Potilasasiakirjojen laatiminen sekä niiden ja muun hoitoon liittyvän materiaalin säilyttäminen” (sosiaali- ja terveysministeriön oppaita 2001:3) mukaan hyvän hoidon, potilaan turvallisuuden ja henkilökunnan oikeusturvan takaamiseksi potilasasiakirjatietojen tulee olla oikeita, virheettömiä ja laajuudeltaan riittäviä.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön antaman selvityksen mukaan vailla suomalaista henkilötunnusta olevien opiskelijoiden potilasasiakirjoista monistuisi toinen henkilö tällaisen opiskelijan saatua suomalaisen henkilötunnuksen. Tällöin opiskelijasta olisi olemassa kahdet eri potilasasiakirjat. Pahimmassa tapauksessa tämä voisi johtaa tiedonkulkukatkoksiin. Tämä voisi olla omiaan vaarantamaan jopa potilasturvallisuutta, jos potilasasiakirjojen tie-

dot eivät olisi yhdistettävissä. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön mukaan oppijanumerotiedon avulla se kykenee yhdistämään edellä mainitussa tilanteessa potilasasiakirjat eheäksi kokonaisuudeksi. Tämä edellyttää Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön mukaan kuitenkin sitä, että tiedonsaantioikeus kattaisi oppijanumeron jokaisen opiskelijan kohdalla.

Pykäläehdotuksen 1 momentin soveltamisalan tulisi näin ollen kattaa jokaiselta opiskelijalta myös oppijanumero. Tämä liittyy säännöksen soveltamisalaan eikä sen sanamuotoon. Täten pykäläehdotuksen 1 momentin sanamuotoon sosiaali- ja terveysministeriö ei esitä muutoksia.

Pykäläehdotuksen 2 momentin mukaan, jos opiskelijalla ei ole suomalaista henkilötunnusta, henkilötunnuksen sijaan Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö saa pyytää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi opiskelijan oppijanumeron ja tiedon opiskelijan sukupuolesta luodakseen väliaikaisen hänet yksilöivän tunnuksen. Väliaikaista yksilöivää tunnusta saa käyttää vain, kun opiskelijan tietoja käsitellään opiskeluterveydenhuollossa.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on esittänyt, että 2 momenttiin lisättäisiin maininta, että tiedonsaantioikeus koskisi myös syntymäaikaa niiden opiskelijoiden osalta, joilla ei ole suomalaista henkilötunnusta. Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 11 §:n 2 momentin mukaan henkilötunnus on yksilöllinen, ja se muodostuu syntymäajasta, yksilönumerosta ja tarkistusmerkistä. Yksilönumerolla erotetaan samana päivänä syntyneet henkilöt toisistaan, ja se sisältää tiedon henkilön sukupuolesta. Valtioneuvoston väestötietojärjestelmästä antaman asetuksen (128/2010) 2 §:n 3 momentin perusteella henkilötunnuksen yksilönumerolla erotetaan toisistaan henkilöt, joilla on sama syntymäaika. Yksilönumeron antamista varten väestötietojärjestelmään talletetaan henkilön sukupuolitiedoksi mies tai nainen. Yksilönumeroksi annetaan kolminumeroinen luku, joka on miespuolisilla pariton ja naispuolisilla parillinen.

Näin ollen Suomessa henkilötunnus muodostetaan syntymäajan, sukupuolen sekä yksilönumeron avulla. Kaikilla opiskelijoilla ei kuitenkaan välttämättä ole suomalaista henkilötunnusta. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön antaman selvityksen mukaan Suomessa jokainen viranomainen luo tällaisessa tilanteessa organisaatioonsa henkilölle oman väliaikaisen yksilöivän tunnuksen. Samaa väliaikaista tunnusta ei saa käyttää toisessa organisaatiossa, koska tunniste voi olla jo ennestään toisen henkilön käytössä. Siten syntymäajan ja sukupuolitiedon pyytämistä voidaan pitää perusteltuna, koska kumpaakin tietoa tarvitaan suomalaisen henkilötunnuksen korvaavan, väliaikaisesti yksilöivän tunnuksen laatimiseen.

Edellä esitetyin perustein sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että pykäläehdotuksen 1 momentin sanamuoto säilytettäisiin ennallaan. Voidaan soveltamisalan kannalta pitää kuitenkin perusteltuna, että Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tiedonsaantioikeus kattaisi esityksessä mainittujen välttämättömien henkilötietojen lisäksi tiedon oppijanumerosta jokaisen opiskelijan kohdalla. Sen sijaan pykäläehdotuksen 2 momenttia tulisi muuttaa siten, että Ylioppilaiden tiedonsaantioikeus kattaisi tiedon syntymäajasta ja sukupuolesta niiltä opiskelijoilta, joilla ei ole suomalaista henkilötunnusta. Täten sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa pykäläehdotuksen 2 momentin sanamuodoksi seuraavaa:

”Jos opiskelijalla ei ole suomalaista henkilötunnusta, henkilötunnuksen sijaan Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö saa pyytää 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi tiedon opiskelijan syntymäajasta sekä sukupuolesta luodakseen väliaikaisen hänet yksilöivän tunnuksen. Väliaikaista yksilöivää tunnusta saa käyttää vain, kun opiskelijan tietoja käsitellään opiskeluterveydenhuollossa.”